

TELEGRAFULU ROMANU.

Telegraful este de două ori pre septembra:
Duminică și Joi'a. — Prenumeratia se face în Sabiu la speditură foiel, pre afara la
z. r. poste cu bani găta prin seriori francate,
adresate către speditura. Pretul prenumera-
tii pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a.
ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 64.

ANULU XXIII.

Sabiu 1426 Augustu 1875.

tră celelalte părți ale Transilvaniei și pentru pro-
vinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. 6 fl. pre
o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru prime, și tieri
streine pre anu 12 1/2, anu 6 fl.
Inseratelor se plătesc pentru întâia óra
cu 7 er. sirulu, pentru a doua óra cu 5 1/2, er.
și pentru a treia repetare cu 3 1/2, er. v. a.

Idei conducețorie.

V.

Déca secolii de mai înainte au fostu fatali pentru români, fia din vin'a evenimentelor, fia din cea a pecatului *lasărei* națiunale, secolii urmatori, XVII și XVIII și o parte din secolul presentu alu XIX au fostu de totu fatali. Caderea națiunale a românilor pre tóta linia româna înaintă cu acea putere progressiva, cu carea se intempla, după cum ne invétia regulele fizicei, caderea unui corpu.

La anul 1453 cadiuse Constantinopolea în mâinile turcilor și cu acésta se stersese cea de pre urma umbra de imperatia romana, devenita de multu în mâinile dinastiei grecesci. Urmării acestor dinasti, cari în tempulu domnirei loru nutrea linguurile escentrice de iosu in susu, despotismulu si tirani'a de susu in iosu si rapacitatea si molesi'a in tóte directiunile, devenisse unu balastu molestu pentru societatea de atunci, si de proverbii pâna in dilele nóstre. Remasi fără nici o putere, prin destieritatea in lingusiri, au pusu mân'a pre biseric'a patriarcale orientale din imperiul acum turcescu, si mai tardiu, pre tronurile romane, scapate prin tractatele onorifice ale românilor dela Dunarea de iosu. Intrigile si tóte viabile, cari erau pentru fiii fanarului din Constantinopolea unu elementu de viață, turbura libertatea cea pastrata cu atâtea sacrificie pâna si fatia cu absolutismulu episcopilor din Rom'a; introducute in biseric'a orientale creștina din imperiul turcescu despotismulu fanariotu grecescu si in afacerile de statu ale românilor dela Dunarea de iosu, după ce umilescu tierile, cari ii au primitu cu cea mai larga ospitalitate, introducute vitiele bisantinismului, estirpandu vitej'i, națiunaliitatea, si in fine instrainandu si limb'a națiunale. Spiritul bisericei celei librale si constituutiunale crestine se profaniza si totu asiá asiediamintele tierilor române. Prelati cei inalti in imperiul turcescu si totu asiá si dñii românilor, intre cari numai arare-ori mai vedemu si căte unu român, se schimba, parte cu vietia parte cu perderea vietiei, mai in totu anulu, cu deosebire ceea ce privesce pre domnii români, in cei doi secoli susu citati si chiaru si alu nostru pâna la revoluția din 1821.

In astfelu de impregiurări români din Transilvania de pre acele tempuri nu puteau asteptá nici unu sprigintu moralu dela frati loru. Legatur'a canonica bisericea că săntirea Metropolitilor transilvani români erá numai imprimirea unei forme canonice de către Exarchulu patriarchal.

La calamitătile aceste indirekte ale românilor din Transilvania se mai daugu altele, cari incepă a amenintia si celu de pre urma scutu alu romanismului, alu unitătiei lui națiunali, biseric'a.

Inca din secolul XVI au inceputu in sinulu bisericei latine din apusu, o revolutiune spirituale, care a luatu dimensiuni mari. Jugulu eppilor romani au dusu lucrulu la extremitate. Intuneculu spiritualu, carele redusese religiunea la capriciurile unui omu numit *papa* si carele intrunia de o parte in sine vice-dumnedieirea, de alta parte monopolulu liberu a cugetărei creștinătătiei; carele restringe creștinatarea la forme si

vindea iertarea peccatoru, in modulu celu mai scandalosu, pre bani, au indemnătu pre mai multi barbati, membri ai bisericei latine, a o rupe cu dogme si obiceiurile ei. Miscările aceste se străplantara si in patria nostra. Ele cadu in acelasi tempu, cându se pararea Transilvaniei de către Ungaria erá mai fapta implinita.

Catholicismulu latinu, carele apesá asiá de greu asupr'a tuturoru claserlor, fu mai exterminat din tiéra. Locul lui lu ocupara innoirele germanului *Luther*, ale francesului *Calvinu* si ale italianului *Sociniu* (unitariu).

In volbur'a acésta religionaria biseric'a nostra ardeleana, slabita de apesarea catholicismului si de tóte impregiurările nefaste națiunali de mai înainte, intre cari jocă o rolă însemnată epoca lui Mihai, in carea a mai crescutu ur'a strainilor asupr'a românilor, avea lipsa de o neclatita aderinta la dens'a a tuturoru filor ei, pentru că sa existe întrăga si nestirbita in ordinea cea nouă a lucrurilor ce se deschise acum. Dupa indiciele cele rare se vede ca la inceputu nu erá nepaciuita in mesur'a aceea, in care o vedem dela 1604 incóce, cându se reincepte seri'a principilor indigeni in Transilvania. Ba si in seri'a acésta nouă se mai gasesc căte unu sufletu mai domolu, cum au fostu Gabrieliu *Batori*, Gabrieliu *Bellenu* si altii, carii déca nu au radicatu asuprile deasupr'a poporului român, au dispusu unele mesuri mai putinu aspre asupr'a bisericei si clerului ei. Ce nu puteau face cei vr'o 60 protopresbiteri cu vre-o 16 sute de preoti de pre temporile acele, cându aru fi fostu o intielegere intre densii?

Inse ce este forte durerosu pentru noi români, este, ca trebuie sa vedem in totu tempulu acesta numai pre doi metropoliti luptandu singuri pentru biseric'a, carea nu erá numai a loru, cu tóte elementele indreptate asupr'a bisericei si națiunalitătiei. Mai multu, din manele date se vede, ca chiaru fi de ai bisericei si națiunei nóstre că si in dilele nóstre, serveau de instrumente in mâinile inimicilor bisericei si națiunei române, pentru că atâtu Metropolitulu *Ilie Forestu* (1639—1643), cătu si *Sav'a Brancovénulu* (1656—1680) nu au fostu numai paraziți de clerulu loru, ci după cum se vede din actele depunerilor loru si din actul despre chirotonirea Metropolitului *Ioasafu*, intre paratorii loru au figuratu chiaru clerici (preoti si protopresbiteri) români. Cine sa se mire, in astfelu de impregiurări, de conditiunile cele din ce in ce mai umilitorie asupr'a capilor bisericesci, asupr'a bisericei si asupr'a națiunei, carea facea parte séu erá totalitatea acestei biserici? Neinteresul si trădarea, cari intr'atât'a crescuse in biserica, incătu, principii calvini, fără de a scî ce facu, trebuira ei sa redea bisericei române limb'a ei canonica, a slabitu puterile eclesiei române asiá de tare, incătu nu e mirare, ca in tempulu ispitei celei mari, in anii cei dintâi ai domniei habzburgice, au cadiutu in cea mai mare erore politica, ca adeca, după treptat'a decadere civilă si bisericescă, a mai introdusu români insisi de capulu loru si divisiunea confessiunale in poporu. Acésta a fostu lovirea de mórte a națiunalitătiei nóstre. Români prin pasul acesta au abdisu de cea din urma legatura cu frati loru transcarpatini si de cea din urma ingraditura in unu statu, care se basă acum pre națiuni reg-

nicolarie cu religiuni recepte. De ací incolo navalescu calamitătile asupr'a românilor din tóte părți, pentru că fiindu discord'a aruncata odata in sinulu loru, nu mai erá temere de vreo resistintia seriosa si unanima. Pretenziile domnilor feudali suntu totu mai esagerate si executate in multe casuri cu crudime. Națiunea sassonica pasiesce totu mai pre fatia cu pretensiuni urbariale asupr'a conlocuitorilor români, le denegă dreptulu de concitatieni, ii incurca in procese pentru paduri, hotare; ba pâna si o mână de venetici in Brasovu îndrăsnescu a miscă din cea mai drépta posessiune a bisericei pre cetățenii români din locu, pentru că românu nu mai avea acum nici unu radinu nicairea. O singura data se face o incercare desprăta de a scutură apesarea asuprítorie a a dloru feudali, sub Iosifu II (1784). Incercarea fu condusa de Nicola Ursu, alias Hori'a, inse si acésta se facu pre cătu de isolata, pre atâta de nepotrivita in privint'a tempului, adeca in cea mai generale pace si intr'unu statu, care tocmai trecuse prin probele cele mai grele, prin resbelulu de succesiune alu Mariei Teresi'a si prin resbele cu Turci.

Diet'a Ungariei, carea este convocata pre diu'a de 28 Aug. se va intruni in siedintia numai Luni in 30 Aug. unde membru celu mai in versta, că presedinte interimalu va ceti not'a ministrului presedinte, conformu cărei se va deschide diet'a in castelulu regale cu unu solemnelu cuventu de tronu.

Scirile despre cuprinsulu cuventului de tronu variaza. Dupa unele cuprinsulu are sa fia forte generalu pâna cându după altele se dice ca cuventul de tronu va fi unu felu de programă.

Alegerile pentru diet'a Croaciei s'au facutu si resultatulu loru este cu totulu favorabilu partidului naționalu moderat, adeca partidului ministerialu ungaru. Partidulu naționalu radicalu, dice "le Nord", n'a obtinutu decătu prea putine locuri in dieta. Acum diet'a croata are sa aléga 34 deputati pentru camer'a din Pest'a, si acesti 34 voru mari si mai multu majoritatea care sustiene pre guvernul Coloman Tisza.

Dupa cum anuncia "Journal d'Alsace", imperatulul Vilhelm va vizită in cursulu lunei Septembre orasulu Strassburg.

Scirile din Spania suntu favorabile armatei alfonsiste. Cu tóta rezistenția tenace din partea carlistilor, trupele liberale au luat două forturi cari domină Seo d'Urgell. Numerulu mortilor a fostu mare de o parte si de alt'a; lupt'a inversiunata.

Lupt'a continua si pre cele-lalte punete ale teritoriului ocupat de carlisti. Fregatele spaniole bombardéaza de pre côtele Cantabriei diferitele cetăti séu localități ocupate de carlisti. Generalulu Jovellar se afla incapulu actiunei. Supunerile de carlisti in cursulu lunei trecute in Alava si Navar'a au trecutu preste 200.

Din Erzegovină.

Dupa scirile din Constantinopole dela lăurea ministeriului de resbelu

de către Husseín-Avni-pasi'a, in cercuile turcesci, se astăpta forte multu o intorcere spre bine in ceea ce privese combaterea resurectiunei in Erzegovină. Ministrul celu nou e după specialitatea lui militaru si nu-i lipsește nici energi'a. Din impregiurarea acésta si din promisiunea Portiei ca va dă buletinuri despre decursul luptelor, mai departe din impregiurarea, ca *Dervisiu pasi'a* a primitu mandatul de a luă ofensivă, aru incheia ori si cine ca Turci'a e resoluta a luă măsuri energice pentru suprimarea resurectiunei. Cu tóte aceste debarcarea trupelor turcesci la Klek si impedearea crea de a trece prin defileurile ocupate de insurgenti, dovedesc despre situatiunea cea grea a trupelor turcesci si despre putinetele rezultate ce voru puté aceste din urma raportă in teritoriul resculat. Pentru drumul dela Klek pâna la locul resurectiunei este impreunat cu multe dificultăți si asiá numai déca voru puté trece preste teritoriu austriac voru incungurá periculii, cari le astepta.

In giurulu cetăției Trebinie a fostu la 17 Augustu n. o luptă nouă, o cursiune a turcilor asupr'a incunguiatorilor insurgenti. Dupa cătu se pote sci din scirile cele nesigure atâtu din isvorile slavice cătu si din cele turcesci, rezultatulu acestei lupte a fostu in defavoarea turcilor, cari batutu au trebutu a-si luă refugiu dupa zidurile cetăției.

Dupa "Ruski Mir" caderea cetăției Trebinie aru fi signalulu pentru reunirea tuturor slavilor din imperiul turcescu. Supozituna acésta este ce-va esagerata, inse de alta parte se vede ca miscarea intre slavii si creștinii din imperiul turcescu cresce pre dì ce merge si diplomati'a europena este ingrijiata de urmările ferberei din orientu.

Dupa o scire din Parisu ministrul interimal de esterne *Buffet* a avutu o conferintă cu ambasadorulu britanicu, in căreia s'a discutat cu deameruntulu cestiunea Erzegovinei.

Precum se vede puterile apusene au inceputu a se interesá seriosu de afacerile orientale si asiá temere pronunciata de diverse diurnale, ca orientulu pote dă ansa la o conflagratu europena nu este tocmai luata din ventu.

Ceea ce privesce pre Austro-Ungaria se vede ca tramite unu regimentu după altulu cătra fruntarile partilor turcesci resculate, semnu ca evenimentele orientale nu suntu tocmai in disputa de a mulcomi spiritele, după cum unele oficiose nu incețează de a descrie lucrurile din orientu cu colorile unei revolte mórte inainte de nascere. "Ellenor" aude despre convocarea reservistilor, nu crede inse ca se voru convocá mai multi decătu suntu de lipsa pentru exercitie de tómna.

Posituna Montenegrului către Turci'a dela resbelu din anul 1862.

Intre cei multi, cari la distrugerea imperiului otomanu nu vréu sa mérge cu mâinile gólle, este si principatul serbesc apusenu, Montenegro, séu Cernagor'a. Despre posituna acestui principatu fatia de Turci'a domnescu mai multe pareri ce se contradicu, asiá incătu nu va fi fără interesu a chiarificá incătu-va lucrulu.

Muntenegrenii dicu, ca nu stau in nici unu raportu de dependentia de Turci'a, pre cându dupa parerea altor'a Muntenegrulu se bucura de liniște numai dela tempulu de cându a recunoscutu formalu suveranitatea statului otomanu. Unde este dara adeverulu?

La acésta intrebare respunde mai bine modulu, cum s'a incheiatu pacea din urma intre Turci'a si Muntenegru.

Erá in anulu 1862, omorulu, tainea capetelor si a nasurilor tienuse multu. Trupele turcesci obtienusera in campani'a acésta mai multe rezultate, decât in altele de mai inainte. Firesce ca invingerile loru au fostu scumpu platite, ei au avutu perderi horende, si aceste le-au causatu muntenegrenii ascunsi dupa stâncile muntlor loru.

Cernagorcii au recursu si la cele mai estreme mediloce, dara si aceste se gatasera. Ajutoriul ce-lu asteptau dela rusi si cu deosebire dela serbi nu veni. Muntenegrenii se semtira slabii si desamagiti, comandantulu armatei turcesci operatòrie, marsialulu campestru Omer pasi'a incepù a face propuneri de pace.

Din Scutari in Albani'a, unde si asiediase cuartirulu generalu, tramise pre unu secretariu privatu alu seu cu o nota datata din 31 Augustu 1862, care cuprindea 14 puncte, la principale Nicolae din Muntenegru, pre bas'a cároru puncte sa si realisatu pacea mai tardiu.

Punctele senguratece ale acestei scrisori compuse in limb'a francesa suntu aceste:

1. Administratiunea interna a Muntenegrului remane totu cum au fostu ea mai inainte de ce au intratru trupele imperatesci in teritoriul lui.

2. Linia de demarcatiune, cum a fostu trasa de comisiunea mista in anulu 1859, remane si pre ventoriu garanti'a Muntenegrului.

3. Guvernulu otomanu concede muntenegreniloru comerciu de esportu in portulu din Antivari fàra óre-care restrictiune vamale. Importarea de arme si munitiune de resbelu inse se opresce.

4. Muntenegrenii potu sa acuireze afara de Muntenegru pamantu spre scopulu agriculturei.

5. Mirko*) parasesce Muntenegrulu si nu i se iérta a se mai reintòrce acolo.

6. Drumulu ce duce din Erzegovin'a la Scutari in Albani'a, remane deschisu comerciului. Uncle puncte se voru ocupá dupa trebuintia de trupele imperatesci, cari se voru incuar-tirà in case de lemn. Aceste puncte se voru remarcá mai tardiu mai esactu.

7. Muntenegreniloru nu li se con-cede a face invasiuni ostile preste fruntarie. La casu de rescóla in districtele invecinate muntenegrenii nu li voru dà sucursu nici moralu nici fisicu. Toti senatorii si prefectii di-strictuali precum si alti dignitari din Muntenegru au sa dea lui Serdar-Ekrem (adeca lui Omeru pasi'a) cuventulu de onore, ca se va tiené conditiunea a-césta.

8. Tóte cestiunile de fruntarie de insemnata mai mica se reguléza dupa o conveniune comună. Guvernele statelor marginite cu Muntenegrulu voru partecipá prin cátu unu representantu la aplanarea diferintelor. La casu cându o cestiune insemnata nu si-aru aflá solutiunea multiemitoria, *admini-stratiunea* Muntenegrului se va adresá*) cátro Pórtă.

9. Nice o familia nu pote parasí Muntenegrulu fàra unu pasportu datu de dregatoriele turcesci. Cei ce lucra contr'a se respingu cu rigóre.

10. Se concede muntenegreniloru intru interesulu comerciului a calatorí in intregu imperiulu otomanu. Calatorii se bucura de scutulu guvernului.

Toti criminalistii se arrestea si se estradau dregatorieloru respective pre basea estradarei recipróce.

12. Din ambele pàrti captivii se punu pre picioru liberu si se tramtu in patri'a loru. Tóte raialele fugari se retramtu impreuna cu familiele loru.

13. Totu pre acestu temeu de

*) Acestea era tata principelui Nicolau si frate cu principale laicu de Muntenegru, Danilu I, unu barbatu de mare energia si de ura neimpacabila cátro turci, care fu ucis in Cattaro la anulu 1862. Mirko a murit cinci ani mai tardiu in 20 Iuliu v. 1867 in Cetinje de colera.

*) In paragrafulu acesta se pronuncie dependint'a Muntenegrului si i se da es-prezioane prin contrastulu intre "admini-stratiunea" Muntenegrului si "guvernulu" state-loru independinte.

reciprocitate se redau tóte obiectele furate si se pedepsescu participantii la furturi.

14. Muntenegrenii se indatoréza a nu cladi la granitie spre Albani'a, Bosni'a si Erzegovin'a vre-o fortarézia séu alte fortificatiuni.

La acésta nota a maresialului campestru otomanu urmà cu datulu Cetinje 7 Sept. 1862 din partea principelui Nicolau unu respunsu, ce-lu dàmu in estrasu mai la vale. La compunerea acestui respunsu multi se incercara a-si aduce la valóre influenti'a. Principes'a Darinka (veduv'a lui Danilu) staruiá necontentu sa se priméscu conditiunile de mai susu, pre cându consululu rusescu din Ragus'a (Petcovici) dede svatulu, sa respinga la ori-ce casu conditiunile puse sub nrii 5 si 6. Cu tóte ca multi erau iritati asupr'a acestui consulu, care a agitatul pre montenegreni la resbelu, dara in urma cându li s'a gatatu puterile nli-a datu ajutoriul promisu, totusi respunsulu fu redactatu in sensulu pre lângă care a pledatu elu.

In respunsulu indreptatu cátro maresialu dice principale: „Nu in zadaru a-ti apelatu la semtiulu meu de umanitate si eu deplangu atât'a versare de sânge si e crudime a lasá sa curga sâangele mai departe.

Eu primescu deci conditiunile puse de sublim'a Pórtă in totu cuprinsulu loru, atragu inse atentiu-nea guvernului asupr'a p. 5 si 6. care se instrameza de spiritulu si liter'a p. 1 si 2, cari declaru intregitatea teritoriului muntenegrinu de neviolabila. Esecutandu-se totu acestu articulu cu tóta rigórea s'aru deschide o pòrta pentru noué conflicte si numai trebuie sa inmultim causele de conflictu, cari si asiá suntu destule. Clausul'a relativa la parintele meu me intristéza atât'u cá principe cátu si cá fiu, ea cuprinde dealmin-trea multe inconvenientie pentru guvernulu otomanu.

Consideratiuni politice me indémania se rogu pre inalt'a Pórtă cu insis-tintia a moderá asprimea acestei clausule.

Eu me deobligu dejá acum cu cuventulu meu de principe, ca parintele meu se va retrage in viéti'a pri-vata si nu va mai luá parte la Admi-

nistrarea tierei. Elu si-a datu consem-tientulu seu la acésta.

Primindu-se aceste propuneri ale mele voiu fi recunoscatoriu S. Porti. Terminu dechiarandu, ca consemtescu deplinu cu conditiunile puse de Pórtă si sum gat'a a le executá cátu mai curendu.

Consideru dara ostilitàtile de termi-nate definitivu. Trupele mele stau in defensiva. Cederea teritoriului mon-tenegrenu de cátro trupele imperatesci aru fi bine sa se execute cátu mai curendu.

Serdarulu promise ca se va intrepune cu tóta influenti'a la Pórtă pentru a-i esoperá modificatiunile cerute, dede la 9 Septembre in onórea legatului principelui unu prândiu mare in Scutari si la plecare onorà pre legatulu Muntenegrului cu unu calu arabicu de presentu, unu actu de curtenia; pre care principale lu returnà cu unele pistole ornate dandu-le secretariul'i maresialului de presentu onorificu.

Reponsulu urmà indata dela I. Pórtă Cererea principelui, intru catu privea pre parintele seu, se incuvi-niata de locu si asemenea si cedarea grabnica a teritoriului muntenegrenu, in privint'a caselor de lemn ce aveau sa se radice pre drumulu dela Spusi la Nicsits, respinse ori-ce apro-misiune. Acesta resolutiune se aduce principelui totu de secretariulu lui Omeru pasi'a, Kötschelt; principale intr'o epistola ce o inmanuá secreta-riului acestui'a se dechiaru deplinu multiamitu cu respunsulu datu de guvernulu otomanu.

La 10 Octombrie Omeru pasi'a parasi Scutarii spre a merge la Constan-tinopole. Abia pleca si lucrurile se intorsera. Radiemendu-se pe favo-ru Franciei si pe ajutoriulu Rusiei apromisul de consiliu resp. din Ragus'a si Scutari muntenegrenii incepura a face totu mai tare opositiune cladirei de case pre drumuri cu care problema era insarcinatu Mahmud pasi'a (renegatulu polonu Fraindt). Fiindu ca Abdi pasi'a avea instructiune sa prin-da armele indata ce se voru impotri-vi muntenegrenii cu cladirea, asia se asteptá cu multa probabilitate complicatiuni de resbelu si reincere-pere ostilitàtilor. In acésta situatiune cri-

EGISIÓRA.

Escursiune in apropiarea Resinariloru.

Resinari 11 Aug.

Spre média nòpte apusu dela Resinari este unu picioru de munte cát despar-tit u inaltimile ce se estindu spre mé-dia nòpte si suntu marginite de sie-sulu de cátro Poplac'a, Cristianu, Or-latu, etc. Piciorulu de munte, privit u din comun'a numita, pare a avé forma conica. In realitate inse elu se intinde mai in aceeasi directiune si forméza unu valu naturalu carele desparte o vale fòrte angusta ce se intinde de parte spre apusu, de campiele deschise spre média nòpte. La capetulu de cátro média nòpte, apusu undesetermina, privirea cade pre unu prediu micu alu Resinariloru, ce se compune din vre-o cát-e-va case cu gradini de pomi si locu in care se cultiva cereale. Prediulu acesta se nu-mesce. Traineu. Spre média di resarit u in linia aprópe directa si corespunditòria se vede preste dumbrav'a Resinariloru castelulu Cisnadiór'a. Muntele acesta care pote fi cam de 1000 urme si se numesce de poporulu din Resi-nari Cetatiua, ofera visitatorului unu ce interesantu. Verfulu muntelui in tóta estensiunea lui arata urmele ruinelor u vecchi a unei intarituri, des-pre a cárui origine inca nu e nimic'a constatatu. Traditiona poporului, fi-resce nesigura, ascrie uriasiloru opera-a acésta, dupa firea ei, fòrte din tempuri vecchi.

A cercetá cine si spre ce scopu a radicatu cetatea acésta aru fi de celu mai mare interesu cu atât'a mai vertosu, cu cátu in apropiare spre mé-dia di, mé-dia nòpte si spre resa-ritu apusu suntu inca destule urme de aceste nedescifrate pâna acum, séu descifrate dupa inclinatiune a celor ce ajungu mai anteiu a emite unu cuventu in publicu despre densele.

Punemu mân'a pre un'a din conjecturile cele multe si adeca pre aceea ce sustiene ca urmele aceste nu suntu altu ce-va decât u urmele casteleloru radicate de ordinulu cavalerilor germani. Despre ordinulu acesta inse scimu ca au fostu asiediatu in tiéra Bârsei, de unde la an. 1226 au trebuitu sa se duca in Pruss'a resaritena de astadi, unde s'a si asiediatu pen-tru totu-déun'a.

Din impressiunea fugitiva a unei unice escursiune nu ne arogâmu a dà o chiarificatiune asupr'a originei ceta-tiuei din cestiune. Istor'a patriei nòstre are pré multe epoce asternute unele preste altele, pentruca la cea dintâi privire sa fia omulu in stare a alege corectu urmele straturilor epoceloru istorice

. la care, dupa cum amu observatu mai susu, se mai adauge si crucisiarea intereselor natiunali, cari se nisuescu a-si reclamá ori-ce monu-mentu in favórea natiunalitătiei din care face parte.

De aceea fàra de a ne dà jude-cat'a ulteriòra asupr'a "cetatiuei" dela Resinari, pentru asta-data ne vomu sila a o face cunoscuta publicului cu

puterile nòstre de laici in specialita-te archeologiei.

Form'a cetatiuei este unu para-lelogramu cu cátu unu rondu de ambe capetele, de cátro mé-dia di si de cátro mé-dia nòpte. Giuru impregiuru, in aceeasi forma, este o grópa continua carea dovedesce evidentu, ca acésta nu pote fi altu ce-va decât u unu siantiu in giurulu intariturei. Numai la capete, séu la ronduri se mai vedu urme de mru de pétra curata si varu curatu stinsu in mru; radicatura cea in tóta regula si paralela pre culme, dovedesce ca sub tielin'a care o acopere trebuie sa fia mru cát si in ronduri. Interesantu este ca lungimea este intrerupta cu linii interne paralele, cari se impreuna cu cele esterne in unghiuri drepte si in midilociu fiacârui quadratu se afla o asiediatura, carea indica impartirea diverselor spaciuri din intregulu intariturei.

Amu puté conjecturá si noi asupr'a originei acestei intarituri in se acésta o lasâmu aceloru cari voru fi mai competenti si aceloru, cari voru avé ocasiune a scrutá mai de aprópe si mai esactu, mesurandu si intrandu si la pàrtile ce le acopere pamentulu.

Ceea ce ne-a indemnatu a luá notitia in publicu despre "cetatiua" Resinariloru este, a sterni si in bar-batii nostri interesulu necesariu pen-tru ruinele ce ne incungiura, a cautá dupa originea loru, caci suntemu de firma credintia ca in aceste urme in-gropate, de-si suntu mórti, vomu gasi puternice si elocuente testimonie pen-tru istor'a patriei nòstre.

Sinai'a.

(Din "Tr. Carp.")
(Urmarile)

Suntu multe suvenire care me legă pre mine cu Baikoi.

Dela Baikoi pâna la Câmpin'a nu e nimicu prea de insemnat.

La Câmpin'a, care pòrta numele celui mai mare patriotu ce a avutu Roman'a si care forméza o mare pen-ninsula, la capetulu cárui'a se impreuna Doftan'a care-i vine pre stâng'a cu Prahov'a care-i vine pre drépt'a; la Câmpin'a, proprietariulu, jumelé principale Demetriu Stirbey cu jun'a sea socie, cari petrecu acolo vîr'a acésta, afara de frumós'a casa si gradina ce au in Câmpin'a, zidescu preste Prahov'a unu adeveratu castelu, la zidirea cárui'a priveghieza amen-doi in tóte dilele.

Malulu lacului pre care l'am-u cantatu in juneti'a mea, in umbr'a marei figuri a Câmpineanului, valea Prahovei, ací, suntu de o frumusietie ce nu se pote descrie.

Din Câmpin'a treci in Breaz'a pre unu podu magnificu aruncatu preste Prahov'a.

Breaz'a incepe pôlele muntiloru; tóta situati'a incânta ochiulu si aiuréza mintea.

Castelulu, care devine palatu in toti tempii cându vinu sa-lu locuiésca principale Nicolae Bibescu cu principale cu moravurile din St.-Germain, este intr'o gradina a cárui plantatiune este secularu, Atunci, castelulu, animat si deschisu, cu multimea lacheilor in livrele si in manusi albe, de-

tica principale Nicolau tramite prenu Perianik cu o epistola către consiliu din Rusia și Francia la Scutari, spre a cere consiliu dela acesti domni, ca cum se scape de starea streatorata; de o parte amerintau suditii sei din Pielopavlici ca se opunu cladirilor in cestiune, de alta parte Abdi pasi' urgă sa i se dea terenul necesar. Cine scie cum se desvoltau lucrurile din acestu stadiu, déca nu se indură Iupiter pluvius de perplesu principe.

Incepndu tempulu lungu si pliosu de tómpna cladirea s'a sistat pe mai multe luni. Turcii ispravira numai drumulu militariu dintre Spusi si Podgoriti'a, pre care s'a cladit mai tardi trei case de lemn. Asiá sta lucrurile cu finea anului 1862.

Indata la inceputulu anului urmatoriu 1863 venira la Constantinopole doi legati ai principelui din Muntenegru, secretariulu Vaclik si senatorulu Mattanovici. Insarcinati de domnulu loru ei dedera in mânile marelui veziru epistol'a ce cuprindea *două rogări*: 1) Pentru recederea dela cladirea de case de lemn pre *teritoriul montenegrului*; 2) pentru aplanarea certelor confinari printr'o comisiune turco-muntenegreana.

Sultanulu resolví rogarea prima numai decât, ér' a doua rogare se resolví mai tardi.

Asia se termină resbelulu din urma si in modulu acesta se realiză pacea intre Turcia si Muntenegru.

Autorulu acestui articulu, public in „Fr. Blt“ de unde lu reproducem in estrasu si in foia nostra, se intreba: Cine se mai indoesce, ca nu s'a recunoscutu atunci suveranitatea sultanului de către principale muntlor negri?

Dr. W.

Despre congresulu din Bonn.

Lipsia 20/8 1875.

In legatura cu cele comunicate despre conferinta din Bonn, vinu a ve mai adauge urmatorele si ultimele:

Conferinta din Bonn s'a inchis la 16 a curentei. Resultatulu desbatelor din anulu acesta, care s'a petrecut cu multa seriositate in comisiunea *ad hoc* este:

vine si cas'a in care se invatia prin esemplu religiunea, si de unde se revarsa caritatea si moral'a.

Cerce-se altu cine-va sa descrie variatiunea frumusetilor de situatuni si cochetarie si intorsaturile saltande ale Prahovei, cându vediuta in afundari, cându in fat'a sôrelui pre prunturi intinse, pre care jóca ea cantându melodii de harpe eoliane.

Trecu preste Comarnicu, Posada si Oratii cá sa viu mai repede la Sinaia.

Sinaia, rechiama muntele Sinaiei pre care Moise a statu 40 de dile in contactu cu Dumnedieu, spre lumina lui in legiferările sele. Monastirea Sinaia, rechiama monastirea Sinai aridicata de marele legiuitoriu Justinianu, care trebuiá sa transformeze legile, moravurile si stilulu Romiei antice in Rom'a cea noua, dela cari s'a inspiratu Romania in ritulu ei religiosu, in stilulu ei, in moravurile ei, in legile ei.

In Sinaia româna poposeau parintii nostri dupa trecerea Oratiilor, sa dea slava lui Dumnedieu ca au scapatu de iataganulu turcilor, cari inondau periodicesc câmpile Romaniei.

Pe Prahova se urcau parintii nostri, trecendo de trei-dieci si dône de ori pre care mocahesti, cá sa ajunga la Predealu, de unde se intre apoi in launtru, unde sa nu-lu mai pôta ajunge iataganulu turcului.

Aci in muntele Sinaei românesc, in manastirea Sinaei aridicata de gloriosi domnii români in posid'a lui Iustinianu, vine pe totu anulu suveranului Romaniei sa mediteze in singurata,

In privint'a dogmei despre *purcederea Spiritului săntu*: perfecta intelegera a apusenilor cu orientalii, dupa intielesulu proiectului celau asternutu acesta prin profesorulu Ossini. Acestu resultatu Dr. Döllinger l'a comunicat adunarei, carea l'a luat cu placere la cunoscintia. Dupa o consultare membrui adunarei s'a contiescu a continuă lucrările pre calea inceputa in vîr'a anului venitoriu. — Döllinger inchide conferintele cu o cuventare, la carea i responde Archieppulu *Alexandros* in numele confessiunalilor sei.

Asupra acestor fia cu atentiu toti aceia, căror se cuvinte. Credu ca voru fi de ajunsu 175 ani, nu va fi lipsa de 8 seculi. G. P.

O voce din anim'a Ungariei — Dobritienu — despre starea si puseiunea scôlelor si instructiunei confessionale de sistemulu politicu de astadi in Ungaria.

Renumitulu scriitoriu si zelosulu aparatori alu caracterului confessionalu alu scôleloru intemeiate si susținute de diferitele confessiuni din patria, — Emericu Révész, „Dr. in teologia, parochu in Dobritienu etc., — scrie in foia sea literaria „Monitorulu bisericei si scôlei protestante magiare“ intre altele referitoriu la cestiunea scôleloru confessionali urmatorele, cari pasagie potrivindu-se cu starea nostra le reproducem si noi.

Eata ce dice acestu scriitoriu:

„Ce midilociu poternicu a fostu mai de demultu arm'a si tortur'a, asiá ba dora mai poternicu medilociu suntu astadi *banii*. Déca dara clerulu (romano-catholic) in ori si care statu, va remané si mai departe in posesiunea *bunurilor* celoru *grandiose*, ce le-a primitu odinióra dela statu si ce e mai multu, fara de a imprimi baremu pre jumetate obligamentele si greutatile, ce suntu in legatura cu acele bunuri, déca statulu da acestui cleru, cu privire la plebaniele si scôlele romanocatholice dreptulu de patronat; déca inca prelanga bunurile statului ministeriulu *constitutionalungurescu* do-teza de n'au si regulatu pre plebanii catolici, iera pre preotii protestanti,

in aerulu puru alu Buceciloru, la cele ce suntu de facutu pentru marirea tarii si fericirea statului românu.

Aci si'a alesu loculu Carolu I alu Romaniei, pe o frumosa terata care domina girl'a Pelesiulu pâne sa nu se verse in Prahova, care girla desparte muntele Furnic'a de muntele Sinai'a venindu cu sgomotu mare din Buceciu si pravalindu-se in venturatori de ape limpedi cá cristatulu si reci cá ghiat'a.

Aci pe pôlele muntelui Furnic'a adaptoste de unu largu amphitearul de bradi traversatu de Pelesiulu, si-a alesu suveranulu Romaniei loculu sa aridice celu mai frumosu palatu, cea mai frumosa si mai marétiu cladiru ce s'a aridicatu pâna acum in România, cheltuindu cu dens'a dône milioane.

Am putea dice aci: Vie bîrfitoriu sa vîda ce face Mari'a S'a Voda pe muntele Furnic'a, pe care si-l'a cumparatu.

Dara, de ce sa ingalamu frumeti'a cu hidosulu!

In manastirea Sinaei s'a trasu si estu tempu Mari'a S'a Voda, de mai bine de o luna de dile, sa petreaca vîra cu Mari'a Sea Döm'n'a, cu o mica parte din casa sea militara si civila.

Mari'a Sea Döm'n'a gratiosa si plina de sanatate, vesela si suridienda in veci, in costumu romanescu nationalu cu ie si cu fote inconjurata de patru domnisore de onore si de companie asemenea in costumu nationalu, se plimba jucandu-se pe intinse galerii improvizate care incongiura manastirea de tota jumetatea care priveste spre drumu si spre Prahova.

(Va urmă)

cari ceru asemenea dotare i respinge, precum acésta s'a intemplatu mai nainte, déca clerulu (catolicu) va remané si mai departe in *privilegiale sele politice*, séu si de nu va remané in acelea, dara va fi gat'a a *pactă* cu orice partida ce va fi in majoritate séu cu orice potestate, déca *egal'a indreptatire* si reciprocitate a tuturor confessiunilor va remané numai pre harthia; déca statulu in modu deobligatoriu va determina pentru protestanti conditiuni asiá dicendu de lucsu, prelanga cari au a-si sustiné scôlele, garantate de altmintrene prin legi si prelanga tote acestea nu va contribui cu nimicu la sustinerea loru, déca regimulu va ave deosbita grigia, cá la cele mai multe *residintie episcopesci romano-catholice* sa fia academii de drepturi, gimnasii, scôle reali, si acestea in parte séu preste totu pre spesele statului, si déca prelanga acestea, pentru scôla reala a orasului Dobricinu nu pote séu nu vré a afla unu altu inspectoru scolaru, fara numai pre unu canonico din Oradea-mare;

Déca universitatile si voru tiené si mai departe caracterulu confesionale rom. catol. atunci si intre alte asemenea impregiurari si dispusetiuni va fi in deplinu asigurata potestatea si gloria ultramontanismului si miser'a si starea deplorabila a protestantismului.

Cu avereala cea colosală — clerulu forte usioru si pote castigá si ceea-lalta potestate, — cultur'a si influenti'a in educatiune. Cele mai bune si mai pompöse institute de invetiamentu voru fi ale clerului, elu va conduce crescerea generatiunei tenere din clasele mai superiore, si cu deosebire la generatiunea de partea femeiesca; si pote trage in possesiune diuaristic'a; si pote insusi rolulu de conducetoriu la institutele literarie ale tierei, la reuniuni, la academii, la muzeze, archive, biblioteci, s. a. si pre langa tote acestea, inca va purta deosebita grigia si va lucră cu tota energi'a, cá la catoriale miste sa traga totu folosulu pre partea catolica.

Cu tote acestea nu voiu a dice, ca trebuie numai decât luate bunurile bisericesci! Mie din parte-mi nu-mi pare reu, déca bisericile scôlele si clerulu rom. cat. voru fi in folosulu bunurilor statului; dara atunci pretindu cu tota dreptatea cá si scôla si biseric'a nostra sa fia ajutorate din *partea statului in proportiune egala*, si déca acésta nu se pote din caus'a deplorabilei stari finanziarie a statului, séu din ori care alta causa: atunci celu putienu sa ne lase statulu neconturbati in drepturile istorice ale bisericiei si scôlei nostra, si sa ne concéda noue, ca ce directiune, ce modu si midilóce sa alegem si deajungerea scopului finalu alu instructiunei; caci déca *regimulu omnipotente* ne va desbracá si de drepturile nostre istorice, — si acésta va fi adi-mâne, — pentru ca déca nu ne va ajutora in mesura corespondientia, dara la rivalisarea cu institutele bogate catolice ne va sili si deoblegá; atunci noi putem porni la cersitul; dara unde? — in patria pré putiene usi si buzunare se voru deschide inaintea nostra, caci in privint'a materiale suntemu in adeveru seraci, inse cu multu mai seraci suntemu in amórea cătra religiune; ajutoriulu strainu este — mai multu séu mai putienu, — spre rusinea patriei si a natiunei nostra, si déca nu aru fi acésta, *regimulu a interdisu colectarea de ajutorie*, si pre bas'a si cu dreptulu cu care a facut'o acésta, tocmai cu acelu dreptu pote face si aceea, cá orice felu de ajutoriu, chiaru si patrioticu sa-lu oprésca cam asiá precum s'a oprit acésta in seculu trecutu.

Pentru noi protestanti magari, se aréta din tote pările unu chaosu si unu prospectu tristu!

Eu din parte-mi prelanga tota democratia nostra tota rol'a nostra politica de partida, popuralitatea,

planuri maretie propureri mari cu unu cuventu prelunga tote semnele noastre de vietia privindu spre seriosul adeveru dieu, ca in totu trecutulu nostru nu este epocha in care protestantismulu magiaru aru fi fostu asiá de indiferentu cá astadi! Panala unu tempu se apleca si la noi acelu proverbiu care se apleca odiniora la poporul polonu si magiaru: jugi impatiens, libertatis incapax, acum insa adi mane se pote dice despre noi, ceea-ce a disu Tacitu despre romani: „*ruere in servitum*.“ Vestit'a dicere a lui Salustiu o potemu intórcé „malo quietam servitum, quam pernicio-sam libertatem, — Dar tare credu, ca conlucrându cu ajutoriulu lui Ddieu vomu ave si noi unu viitoru mai bunu. Non si male nunc et olim sic erit.“

Déca astfelui vorbesce unu scriitoriu protestant magiaru despre starea protestantilor magari, cari adi multu putinu suntu la potere, apoi ore ce se dicem noi despre starea nostra? si cu deosebire a românilor gr. or.?

„Journal des Débats“ dela 9 Augustu a. c. publica unu articolu in care vorbesce despre documentele diplomatice depuse in parlamentulu englesu de cătra guvernul si privitorie la incheierea tractatului de comerciu alu Romaniei cu Austro-Ungaria.

„Les Débats“ enumera diferitele depesi, note, etc. schimbate in acésta privintia intre Foreign oficie si diferiti ambasadori si citéza si memorandum agentului Romaniei la Constantinopole, d. generalu Ghic'a, asupra nouei legi a tarifului principatelor si dreptului acestor de a incheia tractate de comerciu.

Venindu la not'a din Octombrie 1874, a lui Aarifi-pasi'a, in care spunea, intre altele, ca propunerea ce se facea de cătra guvernului austriacu nu era decât o noua lovitura indreptata contr'a tratatului din Parisu, „les Débats“ dice: „Dupa parerea sea, cestiunea in litigiu nu comporta decât o singura solutiune, acea cá guvernele principatelor sa se adreseze prealabilu cătra Pórtă. Aceasta combina-tiune lasa calea deschisa la orice transactiune legala, care aru fi de natura a asigura rezultatele avantajiose pre cari cele trei puteri doriau sa le procure supusilor loru. Aceste rezone, precum se scie, nu prevaleaza, si Austro-Ungaria accedă pretensiunilor Romaniei. Se spune chiaru ca acesta din urma insista pre langa guvernul italianu spre a-lu face sa incheie si densulu unu tratat de comerciu. Bis repetita placent (cele repetate de dône ori placu). „Deutsche Zeitung“ asigura acum căteva dile, ca Italia adera in principiu la acesta propunere. Cu tote acestea „Gazzetta d'Italia“, journalu oficialu, in numerulu seu dela 4 Angustu, desminte acesta noutate. Ea afirma, ca guvernul italiano n'a fostu intrebatu oficialu pentru a sci, déca era sa se incheie unu tractatul oficialu cu Romaniei, si ca, print'acésta chiaru n'a pututu dà unu responsu afirmativ. Este ce-va mai multu: Ea crede a fi sigura ca guvernul s'a marginitu a declará ca, cându va fi vorba de a conferi cu Turcia pentru reinoarea tractatului existentu, va esaminá, déca ii va conveni mai bine a incheia unu tractat separat cu Romaniei seu de a continua sa urmeze sistemulu in vigore.

Resulta din acesta declaratiune ca Austria e singur'a putere care s'a decisu pana acum, a traduce in fapt doctrin'a adoptata in principiu de cătra cele trei puteri dela nordu in privint'a dreptului principatelor de a incheia tractate de comerciu fără asentimentul curtiei suzerane, doctrina constatata de Engler'a, si fără indoiela si de Francia si respinsa formalu de Turcia. Acestu conflictu, care a-

